

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

2 март 2017 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 2002/15/ЕО — Защита на безопасността и здравето на работниците — Организация на работното време — Автомобилен транспорт — Транспортен работник — Самостоятелно зает водач — Понятие — Недопустимост“

По дело C-97/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (съд по трудови спорове на Барселона, Испания) с акт от 2 февруари 2016 г., постъпил в Съда на 17 февруари 2016 г., в рамките на производство по дело

José María Pérez Retamero

срещу

TNT Express Worldwide Spain S.L.,

Last Mile Courier S.L., преди Transportes Sapiro S.L.,

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: М. Berger, председател на състава, Е. Levits и F. Biltgen (докладчик), съдии,

генерален адвокат: Е. Sharpston,

секретар: А. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Pérez Retamero, от J. Juan Monreal, abogado,
- за TNT Express Worldwide Spain S.L., от D. Fernández de Lis Alonso, abogado,
- за Last Mile Courier S.L., преди Transportes Sapiro S.L., от V. Domènech Huertas, abogado,
- за испанското правителство, от V. Ester Casas, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от J. Hottiaux и J. Rius Riu, в качеството на представители,

* Език на производството: испански.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, букви г) и д) от Директива 2002/15/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2002 година за организацията на работното време на лицата, извършващи транспортни дейности в автомобилния транспорт (ОВ L 80, стр. 35; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 125).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, г-н José María Pérez Retamero и от друга, Last Mile Courier S.L., преди Transportes Sapirod S.L. (наричано по-нататък „Sapirod“) и TNT Express Worldwide Spain, S.L. (наричано по-нататък „TNT“) по повод уволнението на г-н José María Pérez Retamero от Sapirod.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 4, 9 и 10 от Директива 2002/15 гласят следното:

„(4) Поради това е необходимо да се изготвят редица по-специфични разпоредби относно работното време в автомобилния транспорт с цел да се осигури безопасността на превозите и здравето и безопасността лицата, осъществяващи такива превози.

[...]

(9) Определенията, използвани в настоящата директива, не следва да създават прецедент за други разпоредби на Общността относно работното време.

(10) За да се подобри пътната безопасност, да не се допуска нелоялна конкуренция и да се гарантират безопасността и здравето на транспортните работници, обхванати от настоящата директива, те следва да знаят точно кои периоди, посветени на дейности в областта на автомобилния транспорт, представляват работно време и кои не, и следователно се считат за периоди на почивка по време на работа, периоди на почивка или периоди „на разположение“. За тези работници следва да се осигурят минимални междудневни и междуседмични периоди на почивка и достатъчни почивки по време на работа. Необходимо е също да се ограничи максималната продължителност на работната седмица“.
- 4 Член 1 от Директива 2002/15, озаглавен „Цел“, предвижда:

„Целта на настоящата директива е определянето на минималните изисквания по отношение на организацията на работното време, за да се подобри защитата на здравето и безопасността на лицата, извършващи транспортни дейности в автомобилния транспорт, както и да се подобри пътната безопасност и да се създадат еднакви условия за конкуренция“.
- 5 Член 2, параграф 1 от тази директива ограничава нейния обхват до „транспортните работници, наети на работа в предприятия, установени в държава членка, които вземат участие в дейности в автомобилния транспорт, попадащи в приложното поле на Регламент (ЕИО) № 3820/85 [на

Съвета от 20 декември 1985 година относно хармонизирането на някои разпоредби от социалното законодателство, свързани с автомобилния транспорт (ОВ L 370, 1985 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 2, стр. 45)] или, ако това е невъзможно, на [Европейското споразумение относно работата на екипажите на превозни средства, участващи в международен автомобилен транспорт (AETR)]“, а считано от 23 март 2009 г., за „самостоятелно заети водачи на превозни средства“, участващи в същите дейности в автомобилния транспорт.

6 Член 3 от Директива 2002/15 гласи:

„За целите на настоящата директива:

[...]

г) „транспортен работник“ е всеки работник, представляващ част от пътуващия персонал, в това число стажанти, чиито услуги се използват от предприятие, което извършва транспортни услуги на пътници или стоки по шосе срещу възнаграждение или хонорар, или за собствена сметка;

д) „самостоятелно зает водач“ е всяко лице, чието основно занятие е превоз на пътници или стоки по шосе под наем или срещу хонорар по смисъла на законодателството на Общността, което ползва лиценз, издаден от Общността, или друга професионална оторизация за осъществяване на гореспоменатия превоз, което има право да работи за себе си и което не е обвързано с работодател чрез трудов договор или чрез какъвто и да е друг вид трудова йерархична зависимост, което свободно може да организира съответните трудови дейности, чийто доход зависи пряко от печалбата, и което притежава свободата да поддържа, самостоятелно или в сътрудничество с други самостоятелно заети водачи, търговски отношения с няколко клиента.

По смисъла на настоящата директива водачите, които не отговарят на тези изисквания, подлежат на същите задължения и се ползват със същите права като тези, предвидени за транспортните работници в настоящата директива;

[...]“.

Испанска правна уредба.

7 Според член 1 от преработения Ley del Estatuto de los Trabajadores (Закон за статута на работниците), одобрен с Real Decreto Legislativo 1/1995 (Кралски законодателен декрет 1/1995) от 24 март 1995 г. (BOE № 75 от 29 март 1995 г., стр. 9654) в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите, разглеждани в главното производство (наричан по-нататък „Законът за работниците“):

„1. Този закон се прилага по отношение на работници, които полагат доброволно и възмездно труд за друго физическо или за юридическо лице, наричано работодател, в рамките на създадена от него организационна структура и под негово ръководство.

[...]

3. От приложното поле на настоящия закон са изключени:

[...]

g) най-общо, всяка работа, извършвана в рамките на правоотношение, различно от определеното в параграф 1 от този член [...].

В тази връзка за извършвана извън рамките на трудово правоотношение се счита дейността на лица, които въз основа на издадени на тяхно име административни разрешения предоставят срещу заплащане на съответната цена услуги по превоз с търговски превозни средства за обществен транспорт, които са тяхна собственост или с които могат пряко да се разпореждат, дори тези услуги трайно да се предоставят на един и същи товародател или търговец.

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 8 На 2 юни 2008 г. г-н Pérez Retamero сключва с TNT договор, наречен „рамков“ договор за предоставяне на услуги по превоз“. С посочения договор TNT поверява на г-н Pérez Retamero приемането за превоз и доставката стоки на територията на Каталония (Испания), попълването и съставянето на документи с оглед на митническото оформяне, даването на конкретни указания във връзка с това оформяне, товаренето, закрепването, разтоварването и разкачването на превозваните стоки и накрая събирането на суми във връзка с приетите за превоз или доставени стоки. Освен това договорът предвижда, че TNT едностранно може да променя изцяло или отчасти принципите и правилата за предоставяне на услугите по превоз. За да може г-н Pérez Retamero да изпълнява работата си, му е предоставен мобилен телефон с карта на оператора Vodafone. Пак според договора г-н Pérez Retamero трябва да сключи застраховка срещу рисковете по превоза и при всяко положение носи отговорност за загубата или унищожаването на стоките, както и за забавянето на доставката. Първоначалният срок на договора е шест месеца. Той обаче може да бъде продължаван, като всяко продължаване може да бъде за шест месеца. За услугите, които предоставя, г-н Pérez Retamero получава предварително определена на база работните дни сума, която му се изплаща веднъж месечно. Въпросният договор предвижда, че използваното моторно превозно средство трябва да е с определените от TNT цвят и рекламни съобщения. Освен това г-н Pérez Retamero декларира, че притежава разрешение за упражняване на превозна дейност. Приложение I към договора предвижда, че ще бъде определено лице, което да упражнява надзор върху превозвача.
- 9 Впоследствие посоченият договор е продължаване или след него са сключвани други договори, чието съдържание обаче по същество остава същото.
- 10 От януари 2014 г., продължавайки да изпълнява същата работа, г-н Pérez Retamero започва да фактурира предоставените услуги на Sapirood, на което TNT е възложило да осигурява предоставянето на съответните услуги по превоз. Картите за достъп до съоръженията на TNT се издават от последното направо на превозвачите. На картата, издадена на г-н Pérez Retamero, е посочено, че той е „служител шофьор“.
- 11 Г-н Pérez Retamero е бил собственик на лекотоварен автомобил с максимално допустима маса 2 590 кг и притежател на издадено за този автомобил разрешение, което му дава право да извършва услуги по превоз.
- 12 На 17 февруари 2015 г. Sapirood уведомява устно г-н Pérez Retamero, че повече не може да му предложи каквото и да било извършване на услуги по превоз. Тази информация е потвърдена с писмо от 6 март 2015 г.

- 13 На 17 март 2015 г. г-н Pérez Retamero предявява пред Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (съд по трудови спорове на Барселона, Испания) иск за установяване, че между него и Sapiroд е съществувало трудово правоотношение и следователно уволнението му е незаконно. Освен това твърди, че TNT незаконно е предоставяло работници, поради което иска двете дружества да бъдат осъдени солидарно.
- 14 В подкрепа на иска си г-н Pérez Retamero изтъква, че в случая са били изпълнени всички критерии и са били налице всички елементи, присъщи на трудовото правоотношение, като подчинение, полагане на труд за друго лице и включване в организационната структура на предприятие, така че трябва да се заключи, че правоотношението е било не търговско, а трудово. Предвиденото в член 1, параграф 3, буква г) от Закона за работниците изключване от приложното поле на този закон по обективни критерии противоречало на Директива 2002/15, така че той не можел да бъде окачествен като „самостоятелно зает водач“ по смисъла на член 3, буква д) от тази директива.
- 15 Пред запитващата юрисдикция Sapiroд поддържа по-специално, че липсва каквото и да било противоречие между член 1, параграф 3, буква г) от Закона за работниците и член 3 от Директива 2002/15, след като и според двете разпоредби решаващият критерий, за да се изключи наличието на трудово правоотношение, било притежаването на „лиценз или административно разрешение“. Обстоятелството, че посочената разпоредба от правото на Съюза не изисква изрично съответното лице да е собственик на моторното превозно средство или да може да се разпорежда с него, било без значение.
- 16 Пред запитващата юрисдикция TNT изтъква по-специално, че според съображение 5 от Директива 2002/15 тя не трябва да надхвърля необходимото за постигане на целите, посочени в член 1 от нея, от което следвало, че тя не е подходящият правен акт, позволяващ да се проведе разграничение между дейността на превозвач в рамките на трудово правоотношение и като самостоятелно зает водач.
- 17 Запитващата юрисдикция счита, че макар Директива 2002/15 да няма за цел определянето на понятията „работник“ и „самостоятелно заето лице“, въпросната квалификация е от основно значение заради свързания с всяка от тези категории режим на отговорност. Ако целта на правото на Съюза в областта на транспорта е била да се хармонизират правилата за конкуренцията, съответните понятия „транспортен работник“ и „самостоятелно зает водач“, използвани в член 3, буква г) и буква д) от тази директива, би трябвало да имат едно и също съдържание във всички държави членки.
- 18 При тези обстоятелства Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (съд по трудови спорове на Барселона) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли определението за „транспортен работник“, дадено в член 3, буква г) от Директива 2002/15 [...], да се тълкува в смисъл, че не допуска национална разпоредба като член 1, параграф 3, буква г) от Закона за работниците, според която не могат да се считат за „транспортни работници“ „лицата, които въз основа на издадени на тяхно име административни разрешения предоставят [...] услуги по превоз с [...] превозни средства [...], които са тяхна собственост или с които могат пряко да се разпореждат [...]“?
- 2) Трябва ли член 3, буква д), втора алинея от Директива 2002/15 [...] да се тълкува в смисъл, че ако не е изпълнено дори само едно от изискванията, установени с оглед на квалификацията „самостоятелно зает водач“, съответното лице следва да се счита за „транспортен работник“?“.“

Допустимост на преюдициалните въпроси

- 19 Допустимостта на поставените въпроси се оспорва от Sapiro, TNT, испанското правителство и Европейската комисия в съответните им писмени становища, по-специално по съображението че спорът, разглеждан в главното производство, не попадал в приложното поле на Директива 2002/15, поради което тълкуването на тази директива не било необходимо за неговото разрешаване.
- 20 Съгласно постоянната съдебна практика процедурата, предвидена в член 267 ДФЕС, е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции. Следователно само националните юрисдикции, които са сезирани със спора и трябва да поемат отговорността за последващото му съдебно решаване, могат да преценят — предвид особеностите на всяко дело — както необходимостта от преюдициално решение, за да могат да се произнесат, така и релевантността на въпросите, които поставят на Съда (вж. по-специално решения от 17 юли 1997 г., *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, т. 24 и от 7 юли 2011 г., *Agafitei* и др., C-310/10, EU:C:2011:467, т. 25).
- 21 Следователно, след като поставените от националните юрисдикции въпроси се отнасят до тълкуването на разпореда от правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално решения от 17 юли 1997 г., *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, т. 25 и от 7 юли 2011 г., *Agafitei* и др., C-310/10, EU:C:2011:467, т. 26).
- 22 Съдът обаче може да откаже да се произнесе по отправен от национална юрисдикция преюдициален въпрос, ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално решения от 11 юли 2006 г., *Chacón Navas*, C-13/05, EU:C:2006:456, т. 33 и от 7 юли 2011 г., *Agafitei* и др., C-310/10, EU:C:2011:467, т. 27).
- 23 Така от постоянната съдебна практика следва, че непроизнасянето по преюдициално запитване, отправено от национална юрисдикция, може да се обоснове по-специално ако е съвсем очевидно, че правото на Съюза не може да се приложи нито пряко, нито косвено към обстоятелствата в разглеждания случай (решение от 7 юли 2011, *Agafitei* и др., C-310/10, EU:C:2011:467, т. 28).
- 24 В случая следва да се констатира, че запитващата юрисдикция иска от Съда тълкуване на Директива 2002/15, без да установява, че случай като разглеждания в главното производство попада в приложното поле на тази директива.
- 25 В това отношение следва да се отбележи, от една страна, че от член 1 от Директива 2002/15 следва, че целта на тази директива е да определи минималните изисквания по отношение на организацията на работното време, за да се подобри защитата на здравето и безопасността на лицата, извършващи транспортни дейности в автомобилния транспорт, както и пътната безопасност и за да се създадат еднакви условия за конкуренция.
- 26 От друга страна, според член 3 от Директива 2002/15 съдържащите се в директивата определения са дадени „за целите на настоящата директива“. Така тълкуването на понятията „транспортен работник“ и „самостоятелно зает водач“, дефинирани в член 3, букви г) и д) от тази директива, не може да надхвърля приложното поле на посочената директива.

- 27 Трябва обаче да се констатира, че спорът, разглеждан в главното производство, което е образувано по иск за защита срещу незаконно уволнение, не се отнася до организацията на работното време, а до въпроса дали съответното лице трябва да се квалифицира като „транспортен работник“, тоест като работещ по трудово правоотношение за целите на прилагането на националното право, и по-специално на правната уредба относно уволнението.
- 28 Ето защо следва да се заключи, че спор като разглеждания в главното производство не попада в приложното поле на Директива 2002/15, поради което за него не са приложими понятията по член 3, букви г) и д) от тази директива.
- 29 От изложеното следва, че тълкуването на член 3, букви г) и д) от Директива 2002/15 не е необходимо за решаването на спора по главното производство.
- 30 При това положение следва да се констатира, че въпросите, съдържащи се в преюдициалното запитване на Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (съд по трудови спорове на Барселона), са недопустими.

По съдебните разноски

- 31 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

Преюдициалното запитване, отправено от Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (съд по трудови спорове на Барселона, Испания), е недопустимо.

Подписи